

OPINTOPÄIVÄ 12.2.
ARVIOINTI
VIERAAT KIELET
OHJAAJAN OPAS

Suunnittelu
Sauli Takala

KOULUTYÖN ARVIOINTI VIERAAT KIELET

Kouluhallitus

SISÄLLYS	sivu
Ohjeita kouluttajalle	3
Arvioinnin merkityksestä ja osuudesta koulutyössä	5

LÄHDEKIRJALLISUUTTA

Kielitaidon mittaaminen (POPS-opas 3 b, Sauli Takala)

Huom Tämän oppaan hankkiminen ja siihen perehtyminen on välttämätöntä koulutustilaisuutta varten.

KOULUTUKSEN ARVIOINTI
VIERAAT KIELET

OHJEITA KOULUTTAJALLE

Ennen koulutuspäivää

— Hanki hyvissä ajoin POPS-opas 3 b, Kielitaidon mittaaminen, ja perehdy siihen.

Jos mahdollista, perehdy myös arviointia käsittelevään perusosaan ennen koulutuspäivää.

— Kehota kielten ryhmään tulevia opettajia tuomaan mukanaan käyttämänsä oppikirja, työkirja ja opettajan opas.

Koulutuspäivänä

Arvioinnin ainekohtainen työskentely lienee tarkoituksenmukaista keskittää diagnostisen ja formatiivisen arvioinnin perehtymiseen ja vastaavien mittareiden (kokeiden) suunnitteluun ja laatimiseen. Käytännöllisenä tuloksena työskentelystä voi olla joukko opetusta hyödyttäviä alkudiagnostisia ja formatiivisia kokeita.

Ennen varsinaista ryhmätyöskentelyä on syytä tutustua diagnostisen ja formatiivisen kokeen peruspiirteisiin (POPS-opas 3 b, s. 4-8 ja s.47-48).

Jos kieltenopettajia on koulutustilaisuudessa melko runsaasti ja kaikilta luokka-asteilta, voidaan menetellä esim. seuraavasti.

Kunkin vuosiluokan alkuun laaditaan aikaisemmin luetun hallintaa mittaava alkudiagnoosi, joka edustavasti kattaa kaiken aikaisemmin luetun ja kaikki kielitaidon osa-alueet. Tämän lisäksi, mikäli aikaa ja henkilöitä riittää, voidaan laatia eri vuosiluokkia ja erilaajuisia kursseja varten erilaisia formatiivisia kokeita.

Lienee tarkoituksenmukaista, että alkudiagnoosin laativat ao. luokka-asteita opettaneet opettajat.

Apuvälineinä tarvitaan oppikirjat, työkirjat ja mahdollisesti opettajan opas.

Ennen ryhmätöiden alottamista sovitaan seuraavista asioista:

1. Mille luokka-asteille ja kursseille laaditaan alkudiagnoosit.
2. Mille luokka-asteille, mille kursseille ja mihin kurssin kohtiin laaditaan formatiivisia kokeita.
3. Mitä seikkoja pyritään mittaamaan: kokeiden tavoite
4. Keskustellaan millaisia koetyyppejä tullaan käyttämään. (POPS-opasta 3 b voidaan käyttää keskustelun pohjana).
5. Sovitaan ryhmäjako
6. Sovitaan siitä, miten ryhmätöiden tulokset toimitetaan kaikkien opettajien käytettäväksi.
7. Sovitaan alkudiagnoosia ja formatiivisia kokeita seuraavan harjoitusmateriaalin mahdollisesta laadinnasta, jota voidaan käyttää esim. tukiovetusta tarvitsevan ryhmän lisäopetukseen. Osa opettajista voisi laatia näihin kokeisiin liittyvää tukiovetusmateriaalia.

Mikäli aikaa jää jäljelle, voidaan keskustella arviointiin liittyvistä ongelmista. Seuraavassa muutamia ehdotuksia.

1) Diagnostisia ja formatiivisia kokeita ei suositella käytettäväksi oppilasarvosteluun. Kuitenkin oppilaat tarvitsevat tiedon siitä, mitä osasivat ja etenkin mitä eivät vielä osanneet kyllin hyvin. Millaisia keinoja voitaisiin käyttää, jotta oppilaalle **voitaisiin antaa** mahdollisimman **havainnollista** ja **konkreettista** tietoa **siitä, mitä hänen** tulisi tehdä oppimisensa edistämiseksi ja tavoitteiden **saavuttamiseksi?** (vrt. POPS-opas 36, s. 6-7, ja liite 1, s. 47-48)

2) Millä tavalla voitaisiin edistää puheen tuottamisen arvostelun luotettavuutta? Millä tavoin voitaisiin nykytilanteessa järjestää riittävän usein aktiivista suullista kielitaitoa mittaavia kokeita ilman kohtuutonta ajan ja energian menetystä?

3) Miten erilaisten kirjallisten tuotosten arvioinnin luotettavuutta voitaisiin parantaa käytettävissä olevien resurssien puitteissa? (Eräitä näkökohtia POPS-opas 36, s. 44)

4) Millä tavalla kunnassa voitaisiin saada aikaan tai kehittää edelleen opettajien yhteistoimintaa erilaisten kokeiden laatimiseksi ja täten toiminnan rationalisoimiseksi? (Kts Suunnittelu-opintovihkoja)

OHJEITA KOULUTTAJALLE

Ennen koulutuspäivää

— Hanki hyvissä ajoin POPS-opas 3 b, Kielitaidon mittaaminen, ja perehdy siihen.

Jos mahdollista, perehdy myös arviointia käsittelevään perusosaan ennen koulutuspäivää.

— Kehota kielten ryhmään tulevia opettajia tuomaan mukanaan käyttämänsä oppikirja, työkirja ja opettajan opas.

Koulutuspäivänä

Arvioinnin ainekohtainen työskentely lienee tarkoituksenmukaista keskittää diagnostisen ja formatiivisen arvioinnin perehtymiseen ja vastaavien mittareiden (kokeiden) suunnitteluun ja laatimiseen. Käytännöllisenä tuloksena työskentelystä voi olla joukko opetusta hyödyttäviä alkudiagnostisia ja formatiivisia kokeita.

Ennen varsinaista ryhmätyöskentelyä on syytä tutustua diagnostisen ja formatiivisen kokeen peruspiirteisiin (POPS-opas 3 b, s. 4-8 ja s.47-48).

Jos kieltenopettajia on koulutustilaisuudessa melko runsaasti ja kaikilta luokka-asteilta, voidaan menetellä esim. seuraavasti.

Kunkin vuosiluokan alkuun laaditaan aikaisemmin luetun hallintaa mittaava alkudiagnoosi, joka edustavasti kattaa kaiken aikaisemmin luetun ja kaikki kielitaidon osa-alueet. Tämän lisäksi, mikäli aikaa ja henkilöitä riittää, voidaan laatia eri vuosiluokkia ja erilaisuuksia kursseja varten erilaisia formatiivisia kokeita.

Lienee tarkoituksenmukaista, että alkudiagnoosin laativat ao. luokka-asteita opettaneet opettajat.

Apuvälineinä tarvitaan oppikirjat, työkirjat ja mahdollisesti opettajan opas.

Ennen ryhmätöiden alottamista sovitaan seuraavista asioista:

1. Mille luokka-asteille ja kursseille laaditaan alkudiagnoosit.
2. Mille luokka-asteille, mille kursseille ja mihin kurssin kohtiin laaditaan formatiivisia kokeita.
3. Mitä seikkoja pyritään mittaamaan: kokeiden tavoite
4. Keskustellaan millaisia koetyyppejä tullaan käyttämään. (POPS-opasta 3 b voidaan käyttää keskustelun pohjana).
5. Sovitaan ryhmäjako
6. Sovitaan siitä, miten ryhmätöiden tulokset toimitetaan kaikkien opettajien käytettäväksi.
7. Sovitaan alkudiagnoosia ja formatiivisia kokeita seuraavan harjoitusmateriaalin mahdollisesta laadinnasta, jota voidaan käyttää esim. tukio-petusta tarvitsevan ryhmän lisäopetukseen. Osa opettajista voisi laatia näihin kokeisiin liittyvää tukio-petusmateriaalia.

Mikäli aikaa jää jäljelle, voidaan keskustella arviointiin liittyvistä ongelmista. Seuraavassa muutamia ehdotuksia.

1) Diagnostisia ja formatiivisia kokeita ei suositella käytettäväksi oppilasarvosteluun. Kuitenkin oppilaat tarvitsevat tiedon siitä, mitä osivat ja etenkin mitä eivät vielä osanneet kyllin hyvin. Millaisia keinoja voitaisiin käyttää, jotta oppilaalle voitaisiin antaa mahdollisimman **havainnollista** ja **konkreettista** tietoa siitä, mitä hänen tulisi tehdä oppimisensa edistämiseksi ja tavoitteiden **saavuttamiseksi**? (vrt. POPS-opas 36, s. 6-7, ja liite 1, s. 47-48)

2) Millä tavalla voitaisiin edistää puheen tuottamisen arvostelun luotettavuutta? Millä tavoin voitaisiin nykytilanteessa järjestää riittävän usein aktiivista suullista kielitaitoa mittaavia kokeita ilman kohtuutonta ajan ja energian menetystä?

OSIO 1

ARVIOINNIN MERKITYKSESTÄ JA OSUUDESTA KOULUTYÖSSÄ (alustuksen runko)

Opetuksessa joudutaan jatkuvasti tekemään erilaisia ratkaisuja tavoitteiden, työtapojen, materiaalin jne. suhteen. Opetuksen ja koulutuksen suunnitelmallisuutta on viime aikoina voimakkaasti korostettu. Opetuksen suunnittelun pohjaksi tarvitaan jatkuvasti tietoa oppimisen edistymisestä. Siksi koulutyössä tarvitaan jatkuvaa oppimisen evaluaatiota. Se on kuitenkin nähtävä ensisijaisesti tiedonhankintamenetelmänä (palauteen hankkimisena) ja toissijaisesti oppilasarvostelun välineenä.

Joskus saa sellaisen vaikutelman, että kielenopetuksessa kokeilla mittaamisella ja arvostelulla on kohtuuttoman keskeinen asema. Kuitenkin arvioinnin tehtävä on lähinnä avustava: tiedon hankkiminen opetuksen **suunnitteluun** ja **toteuttamiseen**. Olisi toivottavaa, että kielenopetuksen tavoitteiden kehittämiseen käytettäisiin yhtä paljon aikaa ja ponnisteluja, kuin tulosten arviointiin, koska eräässä mielessä hyvä arviointi edellyttää »hyvää» tavoitekuvausta. Arvioinnilla on tärkeä asema opetuksessa ja oppimisessa, mutta se ei saa dominoida niitä, korkeintaan ohjata, jotta tavoitteiden saavuttaminen tehostuisi.

Koetilanne on luonnollisesti myös oppimistilanne. Se poikkeaa kuitenkin muista oppimistilanteista siinä, että tieto tuloksesta viivästyy — joskus paljonkin (ylioppilaskirjoituksissa jopa useita viikkoja). Intensiivisen koetilanteen aikana mahdollisesti väärin opitut asiat vaativat vastaavasti runsasta ponnistusta niiden »poisoppimiseksi». Jotta koetilanne olisi mahdollisimman tehokas myös oppimistilanteena, tulisi oppilaiden saada tieto oikeasta vastauksesta mahdollisimman nopeasti.

ARVIOINNIN ERI TEHTÄVISTÄ

Kielitaidon mittaamisella voi olla **toteava, ohjaava** tai **ennustava** tehtävä. POPS:issa ja Oppilasarvostelun uudistamistoimikunnan mietinnössä korostetaan, että ennustavaa (arvosanojen antamiseen tähtäävää/prognostista/summatiivista) arviointia tulisi vähentää ja vastaavasti toteavaa ja ohjaavaa (diagnostista ja formatiivista) arviointia tulisi sen sijaan kehittää.

Diagnostinen arviointi käsittää **lähtötilanteen** kartoituksen (= alkudiagnosi) sekä jatkuvien, itsepintaisten virheiden tarkastuskartoituksen.

Formatiivinen arviointi on opetuksen kuluessa suoritettavaa jatkuvaa oppimisen ja opettamisen evaluointia. Sen avulla opettaja ja oppilaat saavat tietoa opetuksen ja opiskelun edistymisestä, ja tieto ohjaa opettajan ja oppilaan toimintaa. Kummankaan tehtävänä ei ole arvosanojen antaminen, vaan tiedon hankkiminen opetuksen ja opiskelun suunnitteluun ja toteuttamiseen. Toteavan ja ohjaavan tehtävän lisäksi diagnostisella ja formatiivisella arvioinnilla on opiskelua **motivoiva** vaikutus, koska tieto toiminnan tuloksesta on yleensä motivoivaa.